

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
101 Reykjavík

Sent með tölvupósti á: nefndasvid@althing.is

Reykjavík, 29. Apríl 2022

Umsögn Landverndar frumvarp til laga um hollustuhætti og mengunarvarnir o.fl. (heimildir til bráðabirgðaráðstafana o.fl.), 457. mál.

Stjórn Landverndar telur frumvarpið sé algjörlega óásættanlegt og að Alþingi beri að koma í veg fyrir að það verði að lögum. Verði frumvarpið að lögum festir það í sessi brot á EES-reglum sem lögfest voru á síðasta kjörtímabili. Meintar lagabætur eru án innihalds. Frumvarpið er ávísun á frekari tímafrekar deilur við ESA.

Eftirlitsstofnun EES-samningsins (ESA) komst að þeirri niðurstöðu í desember á síðasta ári að íslenska ríkið hafi gerst brotlegt við átta greinar í reglum EES um mat á umhverfisáhrifum þegar það breytti lögum um fiskeldi í október 2018. Í lok árs 2021 staðfesti ESA og bætti í [bráðabirgðáúrskurð sinn frá í apríl 2020](#). Skv. bráðabirgðáúrskurðinum braut íslenska ríkið gegn fjórum greinum EES reglna um umhverfismat en niðurstaðan við staðfestingu hans kemur í ljós að átta greinar regnanna hafi verið brotnar. Lögin um rekstrarleyfi til fiskeldis brjóta í bága við greinar 2, 4-9 og 11 í Evróputilskipun um umhverfismat. Brotin felast í að útiloka almenning frá umfjöllun um bráðabirgðaleyfin og í að gera almenningi ókleift að kæra þau. Sömuleiðis eru brotin ákvæði um að gilt umhverfismat verði að liggja fyrir þegar veitt eru rekstrar- og starfsleyfi fyrir leyfisskyldar framkvæmdir og starfsemi.

Með þessu frumvarpi verða brotin lätin gilda fyrir ÖLL starfs- og rekstrarleyfi og stríða áfram gegn grundvallarreglum EES um mat á umhverfisáhrifum. Með því er verið að útvíkka þá lögleysu sem felst í gildandi ákvæðum. Reglan sem verður að virða er að ekki má veita rekstrar- og starfsleyfi nema gilt umhverfismat hafi farið fram. Á þessu eru ekki undantekningar nema þegar brýn öryggissjónarmið almennings liggja fyrir og á því er tekið í lögum um Umhverfismat áætlana og framkvæmda. Með frumvarpinu verður áfram um að ræða brot á EES-reglum og gildir einu hvort ráðherra eða undirstofnanir veita bráðabirgðaleyfin. Umhverfis- og samgöngunefnd verður því að hafna frumvarpinu, leggja til að lagabreytingarnar frá 2018 verði felldar úr gildi og heimildir umhverfisráðherra til að veita undanþágur skv. lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir verði einnig felldar úr gildi.

Tregða íslenskra stjórnvalda til að fara eftir EES-reglum þegar kemur að mati á umhverfisáhrifum er ljótur blettur á stjórnsýsluháttum. Þetta frumvarp sem og ný lög um Umhverfismat áætlana og framkvæmda sýna að íslenskum stjórnvöldum er meira í mun að tryggja framkvæmdaaðilum þægilegt regluverk frekar en að vernda náttúru og umhverfi eða að tryggja almenningi aðkomu að ákvörðunum um umhverfið. Stutt er síðan ESA dró Ísland fyrir

EFTA-dómstólinn [vegna brota landsins á reglum EES um mat á umhverfisáhrifum](#). [Landvernd hefur einnig kvartað til ESA](#) vegna nýrra laga um umhverfismat áætlana og framkvæmda sem ekki uppfylla ákvæði EES samningsins þegar kemur að umhverfismati sem grundvelli ákvarðanatöku í umhverfismálum, hlutleysi leyfisveitenda og markmiðum um hátt verndarstig umhverfisins. Frá sjónarhóli umhverfisverndar er ástandið algjörlega óviðunandi og Alþingi ber að stöðva þá lögleysu sem sífellt er verið að bjóða upp á.

Nái frumvarpið fram að ganga verður því veika réttarræði sem umhverfisverndarsamtökum stendur til boða – kæru til úrskurðanefndar umhverfis- og auðlindamála, kippt úr sambandi þegar kemur að starfsemi sem hlýtur starfs- og rekstrarleyfi. Það getur ekki verið að Alþingi taki undir slík stjórnarmið sem birtast í frumvarpi ríkisstjórnarinnar.

Lokaorð

Stjórn Landverndar telur að með frumvarpinu séu brot íslenskra stjórnvalda á EES-samningnum fest í sessi. Með því er ekki stuðlað að faglegri ákvarðanatöku á sviði umhverfismála heldur þvert á móti grafið undan því að gilt umhverfismat sé skilyrðislaus krafa fyrir veitingu starfs- og rekstrarleyfi fyrir starfsemi sem fellur undir lög um Umhverfismat áætlana og framkvæmda.

Umhverfis- og samgöngunefnd verður að hafna þessu frumvarpi.

Virðingarfyllst,
f.h. stjórnar Landverndar

Auður Önnu Magnúsdóttir, framkvæmdastjóri